

Простота і доступність розуміння термінів.

«Використання юридичних термінів повинно підпорядковуватися таким вимогам-правилам: уживання термінів у прямому і загальновідомому значенні; терміни повинні бути загально визначеними й використовуватися в мовленні, а не бути придуманими тими, хто розробляє правові приписи; милозвучність і стилістична правильність юридичних термінів; недоцільно використовувати застарілі терміни; терміни не повинні бути тавтологічними; неприпустимо перенасичувати правовий акт багатозначними термінами; терміни повинні підпорядковуватися нормам і правилам сучасної української літературної мови» [1, с. 102–103].

Таким чином, усі вимоги, що висувуються до письмового викладу нормативно-правових актів, є підґрунтям для роботи щодо впорядкування термінології з метою її подальшого використання у законодавстві України.

Список використаних джерел

1. Красницька А. В., Чулінда Л. І. Вимоги до вживання юридичних термінів у нормативно-правових актах. *Українська мова в юриспруденції : стан, проблеми, перспективи* : матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. ; у 2 ч. Ч. 1. Київ : НАВС, 2018. С. 100-104.

2. Онищук І. І. Законодавчий стиль як засіб техніки юридичного письма та його вплив на технологію комунікації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2012.

3. Красницька А.В. Юридичні документи : техніка складання, оформлення та редагування : посібник. 2-е вид., доп. і переробл. Київ : Парламент. вид-во, 2006. 528 с.

Шумовецька Світлана Павлівна,

доцент кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін
Національної академії Державної прикордонної служби України
ім. Б. Хмельницького, доктор педагогічних наук, професор

ВИВЧЕННЯ СИНТАКСИСУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Опрацювання синтаксису має особливе значення під час викладання навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» у системі професійної підготовки

майбутніх фахівців правоохоронної сфери. Зумовлене це роллю мови загалом та синтаксису зокрема як засобу формування і вираження думки, інструменту спілкування між людьми. Дослідження методики вивчення синтаксису має і велику практичну вагу, тому що найбільше помилок фахівці правоохоронної сфери допускають у структурі речень, часто орієнтуючись щодо їх побудови, на жаль, на моделі російського синтаксису, надаючи перевагу пасивним зворотам, зокрема конструкціям з пасивним дієсловом-присудком. Досить часто в юридичних текстах вживають багато синтаксичних структур, не властивих українській мові. По-суті, за О. Забужко, йдеться про порушення елементарної гігієни думання: «Говорити по-креольськи – значить і думати теж «по-креольськи»: носити в голові калічну, закаламучену і неминуче зашорену картину світу. Ну й життя своє будувати – теж відповідно неї» [1, с. 77].

Методика вивчення синтаксису юридичних текстів визначає його значення, зміст, завдання, методи, засоби, організаційні форми навчання. Доцільно передбачити вивчення курсантами таких синтаксичних явищ, як: відмінності у синтаксисі між російською та українською мовами; перевага активних конструкцій над пасивними в українському реченні; дієслівний спосіб позначання дії в українській мові; вислови з розщепленими присудками; правила вживання безособових конструкцій на *но*, *-то*. Під час вивчення теоретичного матеріалу про речення та синтаксис юридичних текстів курсанти можуть підвищити свій рівень знань про мову та загалом мовну компетенцію, а виконуючи вправи – розвинути вміння усвідомлено використовувати речення в усному і писемному мовленні. Для засвоєння курсантами нормативно правильних синтаксичних конструкцій важливо використовувати професійно спрямовані тексти.

Практичний підхід до вивчення синтаксису юридичних текстів передбачає акцент на формуванні у курсантів умінь і навичок вільно, комунікативно виправдано користуватися синтаксичними засобами в усіх видах мовленнєвої діяльності. Серед найважливіших прийомів вивчення синтаксису на початковому етапі доцільно використовувати пояснення викладача для повідомлення термінів, правил, класифікації досліджуваних явищ, потім – прийоми алгоритмізації, спостереження над мовним матеріалом, лінгвістичний експеримент, зіставлення явищ та редагування помилкових конструкцій. На етапі закріплення матеріалу та формування

вмінь найбільш оптимальним методом роботи є робота з підручником та вправи, насамперед із видозміною мовного матеріалу та на конструювання тексту. Особливе значення має створення проблемних ситуацій через спостереження над мовним матеріалом та визначення різних типів вираження суб'єктності. На завершальному етапі можна використовувати такі методи контролю, як усне опитування, самостійна письмова робота чи тестування [2; 3].

Загалом успішному формуванню в курсантів умінь і навичок побудови речень відповідно до синтаксичних норм сприяють методи навчання, що характеризуються професійною і практичною спрямованістю, різноманітністю, різним рівнем складності, оптимальним поєднанням теоретичного і практичного матеріалу. Підґрунтям такого навчання є активізація пізнавальної діяльності курсантів за допомогою активного спілкування: один з одним та з викладачем. Вивчення синтаксису в такому аспекті створює умови для належного засвоєння курсантами синтаксичних норм літературної мови, розвитку їх логічного мислення та мовлення, уміння створювати нормативно правильні тексти відповідно до вимог українського синтаксису.

Список використаних джерел

1. Забужко О. Репортаж із 2000-го року : зб. ст. Київ: Факт, 2001. 96 с.
2. Гетманчук Н. О. Компетентнісно орієнтоване вивчення синтаксису у вищому навчальному закладі. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2017. Вип. 15. С. 124–127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2017_15_41.
3. Пентиліук М. І., Гнаткович Т. Д. Психологічні засади компетентнісного підходу до вивчення синтаксису. Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. 2013. Вип. 64. С. 88–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2013_64_19.